

Bảo vệ và phát huy giá trị di tích thuộc Đường Hồ Chí Minh ở Lộc Ninh (Bình Phước)

Hệ thống Đường Trường Sơn - Đường Hồ Chí Minh là biểu tượng của tinh thần dân tộc, tất cả vì độc lập tự do và thống nhất đất nước, là niềm tự hào của quân và dân Việt Nam trong cuộc kháng chiến chống Mỹ.

Bình Phước là tỉnh có nhiều di tích thuộc Hệ thống Đường Trường Sơn - Đường Hồ Chí Minh, trong đó, một số điểm thuộc đoạn cuối của con đường huyền thoại này, như Bù Gia Mập gắn với điểm cuối của đường ống dẫn xăng dầu; Bù Đốp gắn với nơi tập kết của các đoàn quân, của các trạm sửa chữa, bãi khách,... ở địa phương cuối của hệ thống đường này. Đặc biệt, Lộc Ninh là một huyện có nhiều điểm cuối của Hệ thống Đường Trường Sơn - Đường Hồ Chí Minh, như các Tổng kho nhiên liệu, Sân bay quân sự Lộc Ninh, Căn cứ Bộ Chỉ huy Quân Giải phóng miền Nam Việt Nam, nhà Giao Tế, căn cứ Cục Hậu cần,... Các di tích gắn với Hệ thống Đường Trường Sơn - Đường Hồ Chí Minh ở Lộc Ninh đều đã được xếp hạng.

Bên cạnh giá trị lịch sử, các di tích gắn với Hệ thống Đường Trường Sơn - Đường Hồ Chí Minh ở Lộc Ninh còn có vai trò quan trọng trong sự nghiệp xây dựng và phát triển kinh tế - xã hội đối với địa phương và quốc gia. Sau gần 30 năm, công tác bảo tồn và phát huy giá trị các di tích thuộc Hệ thống Đường Trường Sơn - Đường Hồ Chí Minh ở Lộc Ninh đã đạt được một số thành tựu đáng kể, nổi bật là việc khôi phục các di tích thuộc Hệ thống Đường Trường Sơn - Đường Hồ Chí Minh ở Lộc Ninh. Nhớ lại, sau khi chiến tranh kết thúc, cả nước bắt tay vào việc khôi phục kinh tế - xã hội, khắc phục hậu quả chiến tranh..., chưa có nhiều điều kiện để quan tâm và đầu tư cho việc bảo vệ, phát huy giá trị các di tích thuộc Hệ thống Đường Trường Sơn - Đường Hồ Chí Minh. Do đó, một số di tích ít được quan tâm bảo tồn, thậm chí còn được sử dụng vào mục đích khác; một số di tích bị xuống cấp nghiêm trọng hoặc bị hủy hoại... Từ năm 1988, nhiều di tích thuộc đoạn cuối Hệ thống Đường Trường Sơn - Đường Hồ Chí Minh đã được xếp hạng di tích quốc gia và được quan tâm bảo vệ, phát huy tác dụng. Năm 2013, di tích Đường Trường Sơn ở Lộc Hiệp là một điểm trong Hệ thống Đường Trường Sơn - Đường Hồ Chí Minh được xếp hạng di tích quốc gia đặc biệt, tạo cơ sở pháp lý và khoa học quan trọng để ngành Văn hóa tỉnh Bình Phước triển khai công tác bảo tồn, phát huy giá trị di tích này ở các giai đoạn tiếp theo.

Về công tác tu bổ, tôn tạo: năm 1995, ba di tích có giá trị tiêu biểu là Căn cứ Bộ Chỉ huy Quân giải phóng miền Nam Việt Nam, Nhà Giao Tế và Tổng kho nhiên liệu VK98 được đầu tư tu bổ, tôn tạo bằng nguồn ngân sách quốc gia. Đây là đợt tu bổ, tôn tạo lớn đối với các di tích thuộc Hệ thống Đường Trường Sơn - Đường Hồ Chí Minh ở Bình Phước (thời điểm này Bình Phước còn thuộc tỉnh Sông Bé). Sau khi tái lập tỉnh Bình Phước, công tác tu bổ, tôn tạo di tích được quan tâm đầu tư từ nhiều nguồn vốn khác nhau. Từ năm 1995 đến nay, đã có 10 lần đầu tư tu bổ, tôn tạo cho 5 điểm di tích thuộc Hệ thống Đường Trường Sơn - Đường Hồ Chí Minh, trong đó, Căn cứ Bộ Chỉ huy Quân giải phóng miền Nam Việt Nam là di tích được tu bổ, tôn tạo nhiều lần, với nhiều hạng mục nhất. Ngoài ra, hàng năm còn có những hoạt động sửa chữa nhỏ, tôn tạo một số hạng mục đơn giản để đảm bảo duy trì yếu tố kỹ thuật cho các di tích. Hoạt động tu bổ, tôn tạo kịp thời đã góp phần bảo vệ, giữ gìn tốt các di tích có giá trị lịch sử tiêu biểu của địa phương.

Song song với việc tu bổ, tôn tạo di tích, công tác phát huy giá trị di tích đã được quan tâm thực hiện. Một trong những hoạt động thường xuyên và đạt hiệu quả là công tác thuyết minh tại di tích. Với lượng khách tham quan lớn, hoạt động thuyết minh, giới thiệu về di tích đã cơ bản đáp ứng được nhu cầu nghiên cứu, tham quan và học tập của nhân dân trong và ngoài tỉnh. Bên cạnh đó, các hoạt động phát huy giá trị khác cũng được thực hiện, như in tờ rơi, giới thiệu về di tích trên các phương tiện truyền thông,...

Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đã đạt được, công tác bảo vệ và phát huy giá trị di tích thuộc Hệ thống Đường Trường Sơn - Đường Hồ Chí Minh ở Lộc Ninh vẫn còn những mặt hạn chế nhất định, như việc bố trí nhân lực làm việc ở các di tích chưa thật sự phù hợp và đồng bộ - Có di tích tập trung nhiều nhân lực, nhưng cũng có di tích trong một khoảng thời gian khá dài hầu như không có người đảm đương công tác bảo vệ, bảo quản, dẫn đến hiện tượng một vài di tích bị xâm hại, như di tích Sân bay quân sự Lộc Ninh, di tích VK99.

Hiện tại, chưa có một giải pháp thực sự đồng bộ trong việc bảo vệ và phát huy giá trị di tích. Có di tích được quan tâm đầu tư và phát huy khá tốt, như di tích Căn cứ Bộ Chỉ huy Quân giải phóng miền Nam Việt Nam, di tích Nhà Giao Tế. Các di tích này được cơ quan chủ quản cử cán bộ tham gia thường xuyên vào công tác bảo vệ và phát huy giá trị di tích, còn lại, ở các di tích khác, hầu như không có cán bộ thường trực mà chỉ có cán bộ thuyết minh hướng dẫn theo hình thức điều động,... Ngoài ra, chất lượng các ấn phẩm, tài liệu giới thiệu về di tích vẫn chưa có bước cải thiện đáng kể; việc giới thiệu về di tích trên các phương tiện truyền thông mới chỉ tập trung vào 2 di tích, đó là Nhà Giao Tế và Căn cứ Bộ Chỉ huy quân giải phóng miền Nam Việt Nam,... Chính sự thiếu đồng bộ, cùng một số hạn chế nêu trên trong công tác bảo vệ, phát huy giá trị các di tích thuộc Đường Trường Sơn - Đường Hồ Chí Minh ở Lộc Ninh là một trong những nguyên nhân khiến cho hiệu quả của hoạt động này chưa tương xứng với tiềm năng. Thiết nghĩ, các cơ quan chức năng của địa phương cần sớm có giải pháp khắc phục để nâng cao hiệu quả của công tác này trong thời gian tới.

Phạm Văn Nam